

Okul Yönetiminde Kayırmacılığa İlişkin Ölçek Geliştirme Çalıřması¹

Mustafa ERDEM², Erdal MERİÇ³

ÖZET

Bu çalışmanın amacı; Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı kamu ilköğretim okullarında görev yapan yöneticilerin, uygulamalarında kayırmacılık yapıp yapmadıklarını, ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin algılarına dayalı olarak ortaya çıkarmak maksadıyla, geçerli ve güvenilir bir veri toplama aracı geliştirmektir. Kayırmacılık, yöneticilerin kendisine yakın hissettiği kişileri haksız yere ve yasalara aykırı olarak desteklemesi ve koruması olarak tanımlanabilir. Araştırmanın çalışma grubu Van il merkezinde yer alan beş ilköğretim okulunda görev yapan 150 öğretmenden oluşmaktadır. Çalışmanın sonunda "değerlendirme, koordinasyon, örgütlenme ve planlama" olmak üzere dört faktör altında toplanan ve Liket tipi 25 maddeden oluşan "Okul Yönetiminde Kayırmacılık Ölçeği" geliştirilmiştir. Ölçeğin geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları yapılmış, ölçek yüksek düzeyde geçerli ve güvenilir bulunmuştur. Bu çalışma sonucunda elde edilen bulgular "Okul Yönetiminde Kayırmacılık Ölçeği'nin" Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı kamu ilköğretim okullarında görev yapan yöneticilerin, uygulamalarında kayırmacılık yapıp yapmadıklarına ilişkin öğretmen algılarını belirlemede kullanılabilecek geçerli ve güvenilir bir veri toplama aracı olduğunu ortaya koymuştur.

Anahtar Sözcükler: Kayırmacılık, İltimas, Torpil

¹ Bu çalışma 5-7 Mayıs 2011 tarihlerinde Sivas Cumhuriyet Üniversitesi'nde gerçekteştirilen 10. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumunda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

² Yrd. Doç. Dr. - Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi - merdem50@gmail.com

³ Öğr. Gör. - Ordu Üniversitesi Fatsa Meslek Yüksekokulu- ekinerdal@gmail.com

GİRİŞ

Küreselleşen dünyada; demokrasi, eşitlik, hak ve adalet gibi kavramlar birçok alanda sıkça karşılaşılan ve tartışılan bir hal almış ve uygulamalarını söz konusu kavramlarla desteklemeyen yöneticiler çoğu zaman tartışma ve eleştirilerin merkezinde yer almışlardır. Kamusal işlemlerde bazı kişilere ayrıcalıklı davranmak, maddi menfaatlardan ziyade birtakım manevi değerlerden kaynaklanabilmektedir. Bu değerler çoğu kez maddesel bir etkiye sahip olmayıp, geçmişe dayalı birlikteliklerden hareketle ortaya çıkmaktadır. Bu durum daha çok dayanışma içerikli, farklı bir yolsuzluk türü olan kayırmacılığa neden olmaktadır (Berkman, 2009, 31-32). Kayırmacılık, kamu görevlilerinin, kendisine yakın hissettiği bazı kişileri haksız yere ve yasalara aykırı olarak desteklemesi ve koruması olarak tanımlanabilmektedir (Aktan, 2001, 57; Özsemerci, 2003, 20; Küçükkoçaoğlu, 2005, 9; Tarhan, Gençkaya, Ergül, Özsemerci & Özbaran, 2006, 30; Turgut, 2007). Kayırmacılık, “iltimas” kavramı ile eş anlamlı olup, bu kavramın halk arasında kullanılan “torpil” kavramına karşılık geldiği söylenebilir (Aktan, 2001, 57; Özsemerci, 2003, 20; Küçükkoçaoğlu, 2005, 9; Tarhan vd., 2006, 30; Turgut, 2007; Güntürkün, 2008; Çınar, 2009). Diğer bir ifadeyle bir kişinin elinden tutarak başarılı olmasını sağlamak ve kişiyi koruyup kollamak o kişinin kayırıldığı anlamına gelmektedir (Türk Dil Kurumu [TDK], 1988, 820).

Kayıрма, kamu hizmeti yürüten kişilerin aile, akrabalık, dostluk bağları gibi birtakım etkileme araçlarını kullanarak bazı insanlara kamu işlemlerinin yürütülmesi aşamasında ayrıcalık tanınmasıdır (Kara, 2006, 32; Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2006, 31). Bir yozlaşma türü olan kayırmacılık, kamu kurumlarında ya da bu kurumlarla sosyal çevre arasındaki ilişkilerde “aynı okulda okumuş olmak, aynı memlekette olmak, aynı siyasal düşünceyi paylaşmak” gibi ölçütlerin ön plana çıkartılarak, evrensel değerlendirme ölçütlerinin geri plana atılması hali olarak ifade edilebilir (Oktay, 1983, 209). Kayırmacılık, bazı insanları haksız yere avantajlı duruma getirdiği için adalet ilkesinin zedelenmesine neden olmaktadır. Bir kişi, herhangi bir işin gerektirdiği niteliklere sahip olmadığı halde farklı bağlantılar aracılığıyla bir pozisyona yerleştirildiğinde o kişinin verdiği hizmet çok nitelikli olamayabilir. Bu nedenle kayırmacılık aynı zamanda kamu yararını da olumsuz etkilemektedir (Nadler & Schulman, 2006).

Kayırmacılığın çeşitli türleri bulunmaktadır. Bu çalışmada kamu kurumlarında sıkça rastlanıldığı düşünülen “Akraba Kayırmacılığı (Nepotizm)”, “Eş-Dost Kayırmacılığı (Kronizm)”, “Siyasal Kayırmacılık (Partizanlık)” ve “Cinsel Kayırmacılık” türleri aşağıda kısaca açıklanmıştır.

Akraba Kayırmacılığı (Nepotizm), herhangi bir kişinin liyakat, beceri, kabiliyet, başarı ve eğitim düzeyi gibi faktörler dikkate alınmaksızın sadece siyasetçi, bürokrat veya herhangi bir kamu görevlisi ile olan akrabalık ilişkilerine dayanarak korunması ve desteklenmesidir (Pektaş, 1999; Aktan, 2001, 57; Özsemerci, 2003, 20; Tarhan vd., 2006, 30). Nepotizm, bir kişinin kamu gücünü kullanarak ailesine veya akrabalarına çeşitli ayrıcalıklar elde etmesi durumunu ifade etmektedir (Boadi, 2000). Nepotizmin, akrabalık ilişkilerinin daha sıkı olduğu ve geleneksel bağların yoğun olarak yaşandığı toplumlarda daha çok görüldüğü söylenebilir.

Nepotizm, toplum tarafından maddesel içerikli olan rüşvet ve zimmete para geçirme gibi yolsuzluk türlerine göre daha az tepkiyle karşılanmaktadır (Karakaş & Çak, 2007). Bu durum nepotizmin maddesel içerik taşımasından ve akrabalık bağından dolayı kişiye ayrıcalıklı davranmanın gerekli olduğu düşüncesinden kaynaklanabilir.

Eş - Dost Kayırmacılığı (Kronizm), kamu görevlilerinin istihdamında, liyakat ve eşitlik gibi ilkelerden ziyade eş-dost ilişkileri esas alınarak yapılan kayırmacılığa denir. Kronizm ile

nepotizm arasında çok fazla bir fark olmamakla birlikte, nepotizmde kayırılan kişi, “akraba” iken, kronizmde ise “eş-dost, arkadaş” ve benzeri kişilerdir (Aktan, 2001, 57; Özsemerci, 2003, 21; Tarhan vd., 2006, 30; Yılmaz, 2007, 67). Kronizm, bireysel olarak bazı kişiler için istenilen bir takım sonuçlar (yüksek maaş, hızlı terfi vb) ortaya çıkarıyor olsa da örgüt açısından bakıldığında zarar verici etkilere sahiptir (Khatri, Wen, Fuei & Geok, 2008). Çünkü kronizmde arkadaş, eş-dost ve tanıdıklara tanınan tolerans diğer kişiler için tanınmamakta ve böylece eşitlik ilkesine aykırı davranılmaktadır. Bunun sonucunda da vatandaşların örgüte olan bakış açıları olumsuzlaşabilmektedir.

Siyasal Kayırmacılık (Partizanlık), siyasal partilerin, iktidara geldikten sonra partilerine destek veren seçmen gruplarına çeşitli şekillerde ayrıcalıklı işlem yaparak, bu kimselere haksız yere menfaat sağlamalarıyla ortaya çıkmaktadır (Pektaş, 1999; Özsemerci, 2003, 21; Tarhan vd., 2006, 30; Güntürkün, 2008). Bu durum yönetim kademelerinde daha çok görülmektedir.

Siyasal kayırmacılık, yönetimde yaşanan yozlaşmanın önemli bir göstergesidir ve bu olgu gelişmekte olan ülkelerde daha çok yaşanmaktadır. Siyasal kayırmacılık sonucunda yönetim siyasetten daha çok etkilenmekte ve kamudaki birçok göreve yapılan atamalarda siyasi faktörler çok önemli rol oynamaktadır (Eryılmaz, 2002, 240). Böylece işe göre adam almak yerine adama göre iş bulma mantığı işleyerek, bireysel çıkarlar kamu yararının önüne geçebilmektedir.

Cinsel Kayırmacılık, yöneticilerin sıradan personellere tanımadığı ayrıcalıkları, cinsel ve/veya romantik ilişki yaşadığı kişilere sağlaması ile ortaya çıkmaktadır (Sheridan, 2007). İster kadın ister erkek olsun kişilere sırf cinsiyetlerinden dolayı farklı davranılması, toplumda cinsiyetler arasında eşitsizliğe yol açabilmektedir.

Türü ve şekli nasıl olursa olsun, kamu kurumlarında kayırmacılığın yaşanması hem kamu yararını zedelemekte hem de örgütlerin işleyişinde çeşitli aksaklıklara yol açarak adalet ve eşitlik ilkelerinin ortadan kalkmasına neden olmakta ve böylece vatandaşların kamuya olan güvenini azaltmaktadır. Türk Milli Eğitim Sistemi’nde, gerek merkez yönetiminde gerekse yerel örgütlerde zaman zaman kayırmacılık yapıldığı ile ilgili haberlere rastlamak mümkündür. Buradan hareketle Türk Eğitim Sistemi’nde kayırmacılık konusu ile ilgili yapılan alanyazın taraması sonucunda araştırmaların çok sınırlı kaldığı (Aydoğan, 2008; 2009; 2012) ve konuyla ilgili fazla araştırma yapılmadığı görülmüştür. Kayırmacılık adalet duygusuyla yakından ilişkilidir. Bir örgütte kayırma sonucu çalışanların kendilerine adaletsizlik yapıldığı algısının oluşması, çalışanları olduğu kadar yöneticileri de ilgilendirmektedir. Bununla birlikte bir okulda ortaya çıkan sorunların önemli bir kısmı belki de kayırmacılıktan kaynaklanmaktadır.

Okullarda çalışan hizmetleri yürütülürken her aşamada adalet ve açıklık ilkeleri göz önünde bulundurularak, bilimsel verilere dayalı olarak objektif ve şeffaf davranılmalıdır (Tunç, 2008, 242). Böylece okul yöneticileri çalışan hizmetlerini yürütürken personellerine eşit mesafede durarak kayırmacılıktan uzak bir tutum sergilemiş olacaktır.

Türk Eğitim Sistemi’nin ilk kademesinde yer alan ilköğretim okullarında görev yapan yöneticilerin (okul müdürü ve müdür yardımcıları), uygulamalarında kayırmacılık yapıp yapmadıklarının, eğer kayırmacılık yapılıyor ise bunun daha çok hangi alanlarda olduğunun öğretmen algılarına dayalı olarak belirlenmesi oldukça önemlidir. Bu çalışmada, Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı kamu ilköğretim okullarında görev yapan yöneticilerin, uygulamalarında kayırmacılık içinde bulunup bulunmadıklarına ilişkin öğretmen algılarını belirlemede kullanılabilecek geçerli ve güvenilir bir veri toplama aracının geliştirilmesi amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda oluşturulan ölçeğin, okul yöneticilerinin, uygulamadaki kayırmacı

davranışlarla ilgili olarak bilgilennemelerini sağlayacağı, dolayısıyla kayırmacı davranışlarla ilgili bir öz değerlendirme yaparak, eksikliklerini ve hatalı davranışlarını görüp, bunları düzeltmeleri hususuna katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

YÖNTEM

Çalışma Grubu

2010-2011 eğitim öğretim yılında Van ili belediye sınırları içindeki 5 kamu ilköğretim okulunda görev yapan çalışmaya katılmaya gönüllü 150 öğretmen araştırmanın çalışma grubunu oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin % 47'si kadın, % 53'ü erkektir. Öğretmenlerin % 63'ü sınıf öğretmeni iken, % 37'si branş öğretmenlerinden oluşmaktadır. Öğretmenlerin % 43'ü 1-5 yıl arasında mesleki kıdeme sahipken, % 34'ü 6-10 yıl arası, % 16'sı 11-15 yıl arası, % 7'si ise 16 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahiptir.

Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi

Araştırmada, veri toplama aracı olarak, araştırmacılar tarafından "Okul Yönetiminde Kayırmacılık Ölçeği" geliştirilmiştir. Ölçeğin geliştirilmesi için, ilgili alanyazın tarandıktan sonra madde havuzu oluşturulmuştur. Madde havuzu oluşturulurken alanyazından, kayırmacılıkla ilgili az sayıda da olsa ulaşılan ölçekten Aydoğan (2009) ve örgütsel adaletle ilgili veri toplama araçlarından (Donovan, Drasgow & Munson, 1998 Akt: Wasti, 2001; Tan, 2006; Niehoff & Moorman, 1993 Akt: Polat, 2007) yararlanılmıştır. Ayrıca kayırmacılıkla ilgili yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanıp bu form kullanılarak bir grup öğretmenle görüşmeler yapılmış, bu görüşmeler sonucunda ilköğretim okullarında kayırmacılığa yönelik veriler elde edilmiş, ölçeğin geliştirilmesinde bu verilerden de yararlanılmıştır. Alanyazın taraması ve yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen veriler doğrultusunda oluşturulan madde havuzunun içinden, ölçek için gerekli görülen maddeler seçilerek ölçeğin bir taslağı oluşturulmuştur. Toplam 49 maddeden oluşan ölçek taslak formu, cümle hataları ve ifade yanlışlıklarını düzeltmek amacıyla Türk Dili ve Edebiyatı uzmanlarına incelettirilerek gerekli düzeltmeler yapılmıştır.

Ölçek maddelerinin, ölçülmek istenen davranışı ölçmede nicelik ve nitelik olarak yeterli olup olmadığını tespit etmek amacıyla (Büyüköztürk, 2008, 169), ölçek taslak formu kapsam geçerliliği için uzman görüşüne sunulmuştur. Eğitim bilimleri alanında doktora derecesine sahip olan altı alan uzmanının görüş ve önerileri doğrultusunda gerekli düzenlemeler yapılarak ölçekte yer alan 49 madde, 46 maddeye düşürülmüştür. Ayrıca ölçeğin görünüş geçerliliği için de ilgili uzmanların görüşleri alınmış ve ölçeğin ismi, açıklamaları ve düzeninin uygun olduğu kanaatine varılmıştır. Uzmanlardan alınan görüşler doğrultusunda tekrar düzenlenen ölçek anlaşılabilirlik açısından bazı öğretmenlerin görüşlerine sunulmuş ve alınan dönütler sonucunda ölçeğin anlaşılabilir olduğu kanaatine varılmıştır.

Okul Yönetiminde Kayırmacılık Ölçeği, katılımcıların verilen ifadelerle karşılaşmada sıklık derecelerini belirlemeyi amaçlayan Likert tipli beşli derecelendirme şeklinde hazırlanmıştır. Ölçeğin cevap ölçeği, "1-Hiçbir zaman, 2-Nadiren, 3-Bazen, 4-Çoğu zaman, 5-Her zaman" seçeneklerinden oluşmaktadır.

46 maddeden oluşan "Okul Yönetiminde Kayırmacılık Ölçeği" çalışma grubunda yer alan beş ayrı okuldan toplam 150 öğretmene verilmiş ve geri gelen ölçeklerden eksiksiz doldurulan 140 tanesi analizler yapılmıştır. Yapı geçerliliğini test etmek (Sipahi, Yurtkoru & Çinko, 2008, 89) ve aynı niteliği ölçen değişkenleri bir araya getirerek, ölçmeyi az sayıda faktör ile açıklamak amacıyla faktör analizi yapılması gerekmektedir. Bu amaçla, değişkenler

arasındaki ilişkilerden hareket ederek faktör bulmaya yönelik açımlayıcı faktör analizi yapılmıştır (Büyüköztürk, 2008, 123).

Açımlayıcı faktör analizinde maddelerin ölçekte kalıp kalmamasına karar vermede faktör yük değerinin alt sınırı .40 olarak benimsenmiştir. Ayrıca bir maddenin aynı anda iki faktörde yüksek çıkan yük değerleri arasındaki fark 0.10 ve daha küçük ise bu madde binişik madde olarak kabul edilmiştir. Bu kapsamda; faktör yük değeri .40'tan düşük olan, binişik olan ve bulunduğu faktör altındaki diğer maddelerle anlam bütünlüğü sağlamadığı düşünülen maddeler ölçekten çıkarılmıştır.

BULGULAR

Araştırma grubundan toplanan veriler üzerinde “Okul Yönetiminde Kayırmacılık Ölçeği'nin” önce geçerlilik, ardından güvenilirlik analizleri yapılmıştır. Öncelikle verilerin, faktör analizi için uygun olup olmadığını belirlemek amacıyla Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) (örnekleme yeterliliği istatistiği) ve Bartlett's Sphericity (BS) Testi (Bartlett's küresellik testi) sonucunda oluşan analizlere bakılmıştır. Faktör analizi yapabilmek için KMO değerinin 0.60'dan büyük olması, (BS) anlamlılık değerinin 0.05'ten küçük olması gerekmektedir.

Veri setinin faktör analizi için uygun olup olmadığını değerlendirmek amacıyla yapılan KMO ve Bartlett's testi sonucunda KMO değerinin 0.934 çıkması, üzerinde çalışılan örneklem büyüklüğünün yeterli olduğunu ve veri setinin faktör analizi için mükemmel olduğunu göstermektedir. Ayrıca Bartlett's (BS) testi sonucunun [$\chi^2= 6437,061$; $p<.05$] ve anlamlılık değerinin 0.000 çıkması, değişkenler arasında faktör analizi yapmaya yeterli düzeyde bir ilişki olduğunu göstermektedir.

Verilerin analize uygunluğunun sınanmasının ardından veriler temel bileşenler analizine tabi tutulmuştur. Büyüköztürk'e (2008, 124) göre temel bileşenler analizi bir değişken azaltma ve anlamlı kavramsal yapılara ulaşmayı amaçlayan, uygulamada en sık ve yaygın olarak kullanılan, görel olarak da okunması kolay bir istatistiksel tekniktir.

Veri seti üzerinden yapılan faktör analizinde faktör özdeğeri 1'den büyük olan faktörler anlamlı olarak belirlenmiştir. Başlangıçta faktör özdeğeri 1'den büyük olan yedi faktör bulunmuştur. Bu doğrultuda yapılan faktör analizinde Varimax yöntemiyle döndürülerek işleme sokulan maddelerin yük değerlerine bakılarak aynı anda birden fazla faktörde yüksek yük değerine sahip olan maddeler binişik madde olarak ele alınmış ve bu maddeler ölçekten çıkarılmıştır.

Varimax yöntemiyle yapılan döndürme sonrasında 20. madde aynı anda birden fazla faktörde yüksek yük değerine sahip olduğu için bu madde binişik madde olarak kabul edilip ölçekten çıkarılmıştır. 20. madde çıkartıldıktan sonra yapılan döndürme sonrasında 15. madde aynı anda birden fazla faktörde yüksek yük değerine sahip olduğu için bu madde de binişik madde olarak kabul edilip ölçekten çıkarılmıştır. 15. maddenin çıkartılmasının ardından yapılan döndürme sonrasında 45. madde aynı anda iki faktörde yüksek yük değerine sahip olduğu için bu madde de binişik madde olarak kabul edilip ölçekten çıkarılmıştır. Aynı işlemler tekrarlanarak yapılan dik döndürme sonucunda aynı anda iki faktörde yüksek yük değerine sahip olan 18, 29, 46, 3, 38, 24, 19, 34 ve 33. maddeler de tek tek ölçekten çıkarılmıştır. On üçüncü dik döndürme sonucunda toplam on iki madde ölçekten çıkarılmış ve kalan 34 madde ölçekte beş faktör altında toplanmıştır.

Faktör özdeğeri 1.085 olan 5. faktör altında toplanan 26, 27 ve 28. maddelerin aynı faktör altında toplanması anlam bütünlüğü bakımından uygun bulunmamış ve bu maddeler ölçekten çıkarılmıştır. Bu maddelerin ölçekten çıkarılmasının ardından dört faktör altında toplanan 31 madde yeniden Varimax dik döndürme işlemine tabii tutulmuş ve 4. madde aynı

anda iki faktörde yüksek yük değerine sahip olduğu için bu madde de ölçekten çıkarılmıştır. 4. maddenin çıkartılmasının ardından yeniden döndürme işlemi tekrarlanmış ve kalan 30 madde dört faktör altında toplanmıştır.

Böylece dört faktör altında toplanan maddelerden 7. maddenin, faktör altındaki diğer maddelerle anlam bütünlüğü sağlamadığı düşünülerek bu madde ölçekten çıkarılmıştır. 7. maddenin çıkartılmasının ardından döndürme işlemi tekrarlanmış ve 9. madde aynı anda iki faktörde yüksek yük değerine sahip olduğu için bu madde de ölçekten çıkarılmıştır. 9. maddenin çıkartılmasının ardından döndürme işlemi tekrarlanmış ve 8. maddenin, faktör altındaki diğer maddelerle anlam bütünlüğü sağlamadığı düşünülerek bu madde ölçekten çıkarılmıştır. 8. maddenin çıkartılmasının ardından döndürme işlemi tekrarlanmış ve 37. maddenin, faktör altındaki diğer maddelerle anlam bütünlüğü sağlamadığı düşünülerek bu madde de ölçekten çıkarılmıştır. 37. maddenin çıkartılmasının ardından döndürme işlemi tekrarlanmış ve 30. maddenin, faktör altındaki diğer maddelerle anlam bütünlüğü sağlamadığı düşünülerek bu madde de ölçekten çıkarılmıştır. 30. maddenin çıkartılmasının ardından döndürme işlemi tekrarlanmış ve 32. madde ile 36. maddenin, buldukları faktör altındaki diğer maddelerle anlam bütünlüğü sağlamadığı düşünülerek bu iki maddenin madde yük değerleri ayrıca incelenmiştir. 32. maddenin ikinci faktörde 583 ve birinci faktörde 480; 36. maddenin ise ikinci faktörde 789 ve birinci faktörde ise 416 yük değerine sahip olduğu görülmüştür. Bu iki maddenin ikinci faktördeki yük değerleri birinci faktördeki yük değerlerine oranla daha yüksek çıkmasına rağmen bu iki maddenin birinci faktör altında olması gerektiği düşünülüp bu konuda uzman görüşüne başvurulmuştur. Alan uzmanlarının da uygun görüşleri doğrultusunda 32. ve 36. maddeler birinci faktör altına yerleştirilmiş ve böylece dört faktör ve 25 maddeden oluşan ölçek son şeklini almıştır.

Buna göre ölçeğin faktör yapısı ve madde yük değerleri, düzeltilmiş madde toplam korelasyonları, öz değerleri, toplam varyans ve alfa katsayısı Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1’de görüldüğü gibi ölçek dört faktörden oluşmaktadır. Ölçeğin birinci faktörünün öz değeri 13,179, ikinci faktörünün öz değeri 1,888, üçüncü faktörünün öz değeri 1,744, dördüncü faktörünün öz değeri ise 1,454’tür. Bu değerlere göre ölçeğin birinci faktörü toplam varyansın, % 20,963’ünü, ikinci faktörü % 20,579’unu, üçüncü faktörü % 19,723’ünü ve dördüncü faktörü de % 11,798’ini açıklamaktadır. Tüm faktörlerin birlikte açıkladığı varyans ise % 73,063’ tür. Yani ölçek kayırmacılığı % 73 oranında açıklamaktadır. Sosyal bilimler için bu, yüksek bir orandır. Yine maddelerin en az 0,416 ve en fazla 0,852 yük değerine sahip olduğu görülmektedir.

Güvenilirlik testi olan Cronbach’s Alfa analizi değerinin 0,962 olduğu görülmüştür. Cronbach’s Alfa sayısı 0.70’in üzerinde bir değer olduğu için ölçeğin güvenilirliği yüksektir. Faktörlerin tek tek güvenilirliğine bakıldığında ise birinci faktör 0,934, ikinci faktör 0,916, üçüncü faktör 0,930, dördüncü faktör ise 0,834 olarak bulunmuştur. Tüm faktörlerin güvenilirlik katsayılarının 0.70’in üstünde olması ölçeğin her yönüyle iyi derecede güvenilir olduğunu göstermektedir. Düzeltilmiş madde toplam korelasyonları, 0,487 ile 0,764 arasında değişmektedir.

Tablo 1. Maddelerin faktör ve güvenilirlik analiz sonuçları

Faktör Adı	İfadeler	Yük Değerleri	Düzeltilmiş Madde Toplam Korelasyonları
1. FAKTÖR DEĞERLENDİRME	40. Öğretmenlerin üye oldukları sendikalarla ilgili	,812	,725
	41. Öğretmenlerin cinsiyetleriyle ilgili	,792	,693
	39. Öğretmenlerin siyasi görüşleriyle ilgili	,784	,750
	44. Öğretmenler arasında, mesleki kıdemlerine göre	,773	,652
	43. Öğretmenler arasında, memleketlerine göre	,740	,705
	42. Öğretmenlerin branşlarıyla ilgili	,633	,703
	31. Sicil notlarının verilmesinde	,589	,750
	32. Ödüllendirilecek öğretmenlerin teklif edilmesinde	,480	,726
36. Görevini aksatan öğretmenlerin cezalandırılmalarında	,416	,750	
2. FAKTÖR KOORDİNASYON	22. Öğretmenlerin kural ihlallerinde (kılık kıyafet, törene katılmama gibi)	,810	,673
	23. Öğretmenlerin, derse zamanında veya geç girip çıkmalarında	,797	,729
	35. Görevlerini gereği gibi yapmayan öğretmenler arasında	,781	,726
	21. Öğretmenlere izin vermede	,729	,737
	25. Öğretmenlerin şikâyetlerinin dikkate alınmasında	,652	,722
3. FAKTÖR ÖRGÜTLEME	12. Öğretmenlerin sosyal kulüp çalışmaları ile ilgili görevlendirilmelerinde	,852	,686
	11. Öğretmenlerin belirli gün haftalarla ilgili görevlendirilmelerinde	,825	,703
	14. Okulda oluşturulan kurullarda (satın alma, muayene ve teslim alma vb) öğretmenleri görevlendirmede	,780	,618
	13. Öğretmenler arasında işbölümü yapılmasında	,727	,709
	16. Öğretmenlere eğitim ve öğretimle ilgili ek görevler vermede	,645	,729
	10. Okulda yapılacak faaliyet ve etkinliklere katılacak öğretmenleri görevlendirmede	,634	,723
	17. Okul içi görev dağılımında (iş yükü açısından)	,579	,764
4. FAKTÖR PLANLAMA	1. Öğretmenlerin haftalık ders programlarının hazırlanmasında	,784	,507
	2. Öğretmenlerin nöbet çizelgelerinin hazırlanmasında	,778	,487
	5. Sınıf dağıtımının planlanmasında	,683	,676
	6. Ders dağıtımının planlanmasında	,528	,741
Özdeğer:		Toplam Varyans: % 73,063	Toplam Alfa: ,962
1. Faktör: 13,179		1. Faktör: % 20,963	1. Faktör: ,934
2. Faktör: 1,888		2. Faktör: % 20,579	2. Faktör: ,916
3. Faktör: 1,744		3. Faktör: %19,723	3. Faktör: ,930
4. Faktör: 1,454		4. Faktör: %11,798	4. Faktör: ,834

Ölçeği oluşturan faktörler, maddelerin içerdiği ifadelerle bakılarak isimlendirilmiştir. Buna göre birinci faktör *değerlendirme*, ikinci faktör *koordinasyon*, üçüncü faktör *örgütlenme* ve dördüncü faktör ise *planlama* olarak isimlendirilmiştir.

Analizler sonucu ölçekten çıkarılan maddeler Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Analizler sonucu ölçekten çıkarılan maddeler

Maddeler
20. Okul içinde yapılacak yönetici görevlendirmelerinde
15. Mazeretleri sebebiyle görevlerine gelmeyen öğretmenlerin yerine, hizmetlerin aksamaması için yapılan görevlendirmelerde
45. Okul yöneticilerinin kendilerine yakın buldukları öğretmenlerle ilgili
18. Okulca yapılacak il içi il dışı gezilerine öğretmen seçiminde
29. Öğretmenlerin iş başında yetiştirilmelerinde
46. Ünitelendirilmiş yıllık plan ve günlük ders planlarının incelenmesinde
3. Okuldaki araç-gereçlerin sınıf ya da öğretmenlere dağıtımında
38. Öğretmenlerin kadrolu, sözleşmeli ve ücretli öğretmen olmalarıyla ilgili
24. Öğretmenlerin önerilerinin dikkate alınmasında
19. Kariyer sağlayacak etkinliklere (formatörlük vs) katılacak öğretmenlerin seçiminde
34. Teftiş ve incelemeler sırasında okul yönetimi tarafından öğretmenler arasında
33. Öğretmenlerin derslerinin izlenmesinde ve denetiminde
26. Okula gelen resmi yazıların öğretmenlere zamanında duyurulmasında
27. Öğretmenlerle işbirliği yapmada
28. Öğretmenlere rehberlik yapmada
4. Öğretmenlerin laboratuvar ve atölye gibi alanları kullanmalarında
7. Ders dışı egzersiz çalışmalarında görev almak isteyen öğretmenlerin seçiminde
9. Mesleki çalışma (seminer) konularının öğretmenlere dağıtımında
8. Hafta sonu kurslarında görevlendirilecek öğretmenlerin seçiminde
37. Öğretmenlerin devam-devamsızlık durumlarıyla ilgili
30. Aday öğretmenlerin yetiştirilmeleri aşamasında

Tablo 2’de görüldüğü gibi analizler sonucunda ölçekten 21 madde çıkarılmıştır. Ölçekten çıkarılan maddeler ya birden fazla faktörde yüksek yük değerine sahip olduğu için ya da bulunduğu faktör altındaki diğer maddelerle anlam bütünlüğü sağlamadığı düşünüldüğü için çıkarılmıştır.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Kayırmacılık, okul yöneticisinin, kendisine yakın hissettiği kişileri haksız yere ve yasalara aykırı olarak desteklemesi ve koruması olarak tanımlanabilir. Kurumlarda kayırmacılık yapıldığıyla ilgili gerek televizyonlarda ve gerekse yazılı basında pek çok haber çıkmasına rağmen bu konuyla ilgili fazla araştırma yapılmadığı görülmüş ve okullarla ilgili ise herhangi bir araştırmaya rastlanılmamıştır. Bu eksiklikten yola çıkarak ilköğretim okullarında görev yapan yöneticilerin, uygulamalarında kayırmacılık yapıp yapmadıklarını, yine ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin algılarına dayalı olarak ortaya çıkarmak amacıyla “Okul Yönetiminde Kayırmacılık Ölçeği” geliştirilmiştir.

Ölçek geliştirilirken ilgili alanyazın tarandıktan sonra madde havuzu oluşturulmuştur. Madde havuzu oluşturulurken alanyazından, kayırmacılıkla ilgili az sayıda da olsa ulaşılan ölçekten Aydoğan (2009), örgütsel adaletle ilgili veri toplama araçlarından (Donovan, Drasgow & Munson, 1998 Akt: Wasti, 2001; Tan, 2006; Niehoff & Moorman, 1993 Akt: Polat, 2007) ve kayırmacılıkla ilgili hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla bir grup öğretmenle yapılan görüşmeler sonucunda ilköğretim okullarında kayırmacılığa yönelik elde edilen verilerden yararlanılmıştır. Madde havuzunda toplanan 49 madde, uzman görüşleri doğrultusunda 46 maddeye indirgenmiştir. Ölçekte

beşli Likert tipi sıklık derecelendirme ölçeği kullanılmıştır. Ölçek; hiçbir zaman (1), nadiren (2), bazen (3), çoğu zaman (4), her zaman (5) seçeneklerinden oluşmuştur.

Verilerin, açımlayıcı faktör analizi için uygun olup olmadığını belirlemek amacıyla Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ve Bartlett's Sphericity (BS) Testi yapılmıştır. KMO değerinin 0.934 ve BS değerinin $p < .05$ çıkması, verilerin açımlayıcı faktör analizi için oldukça uygun olduğunu göstermiştir.

Veri seti üzerinden yapılan faktör analizinde faktör özdeğeri 1'den büyük olan faktörler anlamlı olarak belirlenmiştir. Başlangıçta faktör özdeğeri 1'den büyük olan yedi faktör ortaya çıkmıştır. Bu doğrultuda yapılan faktör analizinde Varimax yöntemiyle döndürülerek işleme sokulan maddelerin yük değerlerine bakıldığında aynı anda birden fazla faktörde yüksek yük değerine sahip olan maddeler binişik madde olarak ele alınmış ve bu maddeler ölçekten çıkarılmıştır. Bu kapsamda bir maddenin aynı anda iki faktörde yüksek çıkan yük değerleri arasındaki fark 0,10 ve daha küçük ise bu madde binişik madde olarak kabul edilmiştir. Binişik maddeler ve bulunduğu faktördeki diğer maddelerle anlam bütünlüğü sağlamadığı düşünülen maddeler tek tek atılmış ve her bir madde atımında faktör analizi yenilenmiştir. Toplam 21 madde atıldıktan sonra, başta 7 boyut çıkan faktör sayısı 4'e; 46 olan madde sayısı da 25'e inmiştir. Analizler sonucunda; "değerlendirme, koordinasyon, örgütlenme ve planlama" olmak üzere dört faktör altında toplanan ve 25 maddeden oluşan "Okul Yönetiminde Kayırmacılık Ölçeği" geliştirilmiştir. Yapılan analizlere göre ölçeğin birinci faktörü toplam varyansın, % 20,963'ünü, ikinci faktörü % 20,579'unu, üçüncü faktörü % 19,723'ünü ve dördüncü faktörü de % 11,798'ini açıklamaktadır. Tüm faktörler toplamda kayırmacılığı % 73 oranında açıklamaktadır. Bu, sosyal bilimler için yüksek bir orandır. Ölçek maddelerinin en az 0,416 ve en fazla 0,852 yük değerine sahip olduğu görülmüştür. Yine ölçekte, güvenilirlik testi olan Cronbach's Alfa analizi değerinin 0,962 olduğu görülmüştür. Cronbach's Alfa sayısı 0.70'in üzerinde bir değer olduğu için ölçeğin güvenilirliğinin yüksek olduğu söylenebilir. Ölçekteki maddelerin, madde toplam korelasyonları, 0,487 ile 0,764 arasında değişmektedir.

Okul Yönetiminde Kayırmacılık Ölçeği'nin geçerlilik ve güvenilirliğinin belirlenmesine yönelik bulgular birlikte değerlendirildiğinde, ölçeğin Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı kamu ilköğretim okullarında görev yapan yöneticilerin, uygulamalarında kayırmacılık yapıp yapmadıklarına ilişkin öğretmen algılarını belirlemede kullanılabilecek geçerli ve güvenilir bir veri toplama aracı olduğu ifade edilebilir. Elde edilen bulgular doğrultusunda, bu çalışma kapsamında geliştirilen ölçme aracının, ilgili alanyazındaki önemli bir eksikliği gidereceği, bundan sonraki çalışmalarda kullanılabilecek bir ölçme aracı olma özelliği taşıdığı belirtilebilir.

KAYNAKÇA

- Aktan, C. C. (2001). Siyasal ahlak ve siyasal yozlaşma. *Yolsuzlukla mücadele stratejileri*. (Edt: C. C. Aktan). Ankara: Hak-İş Yayınları. ss. 51-69.
- Aydoğan, İ. (2008). Favoritism in the classroom: A study on Turkish schools. *Journal of Instructional Psychology*, 35 (2), 159-168.
- Aydoğan, İ. (2009). Favoritism in the Turkish educational system: Nepotism, cronyism and patronage. *Educational Policy Analysis and Strategic Research*, 4 (1), 19-35.
- Aydoğan, İ. (2012). The existence of favoritism in organizations. *African Journal of Business Management*, 6 (12), 4577-4586.
- Berkman, A. Ü. (2009). *Gelişmekte olan ülkelerde kamu yönetiminde yolsuzluk ve rüşvet*. (2. Baskı). Ankara: Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayını.

- Boadi, E. G. (2000). *Conflict of Interest, Nepotism and Cronyism*. 98.131.160.83/aman/files/149.aspx?down=1. İndirme Tarihi: 09.09.2012.
- Büyüköztürk, Ş. (2008). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. (9. Baskı). Ankara: Pegem A Yayınları.
- Çınar, İ. (2009). Kayırmacılık: Bir kavram çözümleme denemesi. *Eğitim Dergisi*, Sayı: 24. <http://www.egitirim.gen.tr/site/arsiv/58-24/405-kayirmacilik.html>. İndirme Tarihi: 12.06.2010.
- Eryılmaz, B. (2002). *Kamu yönetimi*. İstanbul: Erkam Matbaası.
- Güntürkün, O. (2008). *Siyasal yozlaşma*. <http://www.onurgunturkun.av.tr/makaleler/habergoruntule.asp?bolum=287&katid=48>. İndirme Tarihi: 12.06.2010.
- Kara, Y. (2006). Okullardaki örgütsel kültürün okul yöneticilerinin etik davranışları üzerindeki etkisi. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Karakaş, M. & Çak, M. (2007). Yolsuzlukla mücadelede uluslararası kuruluşların rolü. *Maliye Dergisi*, 153, 74-101.
- Khatri, N., Wen, C. Y., Fuei, L. W. & Geok, T. A. (2008). *Cronyism: antecedents and consequences*. http://www3.ntu.edu.sg/nbs/sabre/working_papers/10-99.pdf. İndirme Tarihi: 16.10.2010.
- Küçükkocaoğlu, G. (2005). Türkiye'de yolsuzluk, kayıt dışı ekonomi, kara para ve aklanması, uluslararası ticari işlemlerde yabancı kamu görevlilerine verilen rüşvet ve önlenmesi için yapılan çalışmalar. <http://www.baskent.edu.tr/~gurayk/finpazcuma1.doc>. İndirme Tarihi: 15.09.2010.
- MEB (2006). *Meslek etiği*. Megep (meslekî eğitim ve öğretim sisteminin güçlendirilmesi projesi). Ankara: MEB.
- Nadler, J. & Schulman, M. (2006). Favoritism, cronyism, and nepotism. http://www.scu.edu/ethics/practicing/focusareas/government_ethics/introduction/cronyism.html. İndirme Tarihi: 02.01.2011.
- Oktay, C. (1983). *Yükselen istemler karşısında Türk siyasi sistemi ve kamu bürokrasisi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi Yayınları.
- Özsemceri, K. (2003). *Türk kamu yönetiminde yolsuzluklar, nedenleri, zararları ve çözüm önerileri*. Ankara: Sayıştay Yayınları.
- Pektaş, E. K. (1999) *Büyük kent belediyelerinin eğitim ve kültür hizmetlerine siyasi parti ideolojilerinin yansımaları*. <http://www.ekitapyayin.com/id/027/>. İndirme Tarihi: 10.09.2012.
- Polat, S. (2007). Ortaöğretim öğretmenlerinin örgütsel adalet algıları, örgütsel güven düzeyleri ile örgütsel vatandaşlık davranışları arasındaki ilişki. *Yayınlanmamış Doktora Tezi*. Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.
- Sheridan, M. K. (2007). Just because it's sex doesn't mean it's because of sex: the need for new legislation to target sexual favoritism. <http://www.columbia.edu/cu/jlsp/pdf/Spring2007/Sheridan.pdf>. İndirme Tarihi: 21.12.2010.
- Sipahi, B., Yurtkoru, E. S. & Çinko, M. (2008). *Sosyal bilimlerde SPSS'le veri analizi*. (2. Baskı). İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım.
- Tan, Ç. (2006). İlköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin örgütsel adalet konusundaki algıları (Elazığ il örneği). *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.

- Tarhan, R. B., Gençkaya, Ö. F., Ergül, E., Özsemerci, K. & Özbaran, H. (2006). *Yolsuzlukla mücadele TBMM raporu. (Bir olgu olarak yolsuzluk: Nedenler, etkiler ve çözüm önerileri)*. (2. Baskı). Ankara: Matsa Basımevi.
- Tunç, B. (2008). Okul yönetiminde çalışan hizmetleri. *Türk eğitim sistemi ve okul yönetimi*. (Edt: H. B. Memduhoğlu & K. Yılmaz). Ankara: Pegem A Yayıncılık. ss. 225-246.
- Turgut, K. (2007). *Politik yozlaşmanın insan davranışları üzerindeki etkisi*. <http://www.stratejikboyut.com/haber/politik-yozlasmanin-insan-uzerindeki-etkisi--28067.html>. İndirme Tarihi: 09.09.2010.
- Türk Dil Kurumu (1988). *Türkçe sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Wasti, S. A. (2001). Örgütsel adalet kavramı ve tercüme bir ölçeğin Türkçe'de güvenilirlik ve geçerlik analizi. *Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 1, 33-50.
- Yılmaz, A. S. (2007). İnförmel ilişki şekillerinin kurumsal yapılara yansımaları (Elazığ'daki kamu görevlileri üzerine sosyolojik bir araştırma). *Yayınlanmamış Doktora Tezi*. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.

Study on Scale Development about Favoritism at School Administration⁴

Mustafa ERDEM⁵, Erdal MERİÇ⁶

Introduction

The reason for showing favoritism for some people in public procedures may be because of incorporeal values more than corporeal values. These values do not have any material effect but they occur due to a collocation in the past. This state results in favoritism, which is a kind of corruption with content more like cooperation (Berkman, 2009, 31-32). Favoritism can be defined as the public officers' supporting and protecting the people they feel close to themselves, which is wrong and illegal (Aktan, 2001, 57; Özsemerci, 2003, 20; Küçükkocaoğlu, 2005, 9; Tarhan, Gençkaya, Ergül, Özsemerci & Özbaran, 2006, 30; Turgut, 2007). It can be said that favoritism is synonymous with "leverage" and it corresponds to "backing," which is used publicly (Aktan, 2001, 57; Özsemerci, 2003, 20; Küçükkocaoğlu, 2005, 9; Tarhan et al., 2006, 30; Turgut, 2007; Güntürkün, 2008; Çınar, 2009). In other words, favoritism is making somebody successful by giving him a hand and protecting him (Turkish Language Agency [TDK], 1988, 820). Favoritism offends the sense of justice because it gives some people an unwarranted advantage. When someone is positioned in a place by means of different connections, even though he or she does not have the right qualifications, the service that person gives may not be of a high quality. Therefore, favoritism negatively affects the public good (Nadler & Schulman, 2006). With staff services in schools, the principle of justice and openness must be considered at all stages and must be acted on in an objective and transparent way according to the scientific facts (Tunç, 2008, 242). In this way, by standing at an equal distance to their personnel, school administrators can prevent showing favoritism when conducting the staff services. It is very important to examine the teachers' perceptions to determine whether there is any kind of favoritism in the applications of the primary school administrators at the first stage of the Turkish Education System.

Purpose

The aim of this research is to develop a valid and reliable "Scale On Favoritism At School Administration" to determine, according to the perceptions of primary school teachers, whether the administrators in the Ministry of Education's primary schools commit favoritism on their applications.

Method

This research was conducted using a general screening model. The participants in this group include 150 teachers who work in five different primary schools in the municipal borders of the city of Van. A simple random sampling method was used to create the group.

As a data collecting medium, researchers developed the "Scale on Favoritism at School Administration." After the related literature was scanned, a material pool was composed to help develop the scale. In the meantime, to supplement the material pool, semi-structured interviews were conducted. In the material pool, which was composed using data from the interviews and the literature review, the draft form of the scale was developed by

⁴ This research was presented as an oral discussion at the tenth National Primary School Teaching Conference at Sivas Cumhuriyet University (5-7 May, 2011).

⁵ Asst. Prof. Dr. Yüzcüncü Yıl University, Faculty of Education - merdem50@gmail.com

⁶ Instructor - Ordu University, Fatsa Vocational School - ekinerdal@gmail.com

choosing the necessary items for the scale. The draft form of the scale, which consists of 49 items, was inspected by Turkish language and literature experts with the aim of correcting errors, and all the necessary corrections were made. The draft form of the scale was presented to an expert to determine the validity of enclosure and complexity. From the perspective of six experts who have doctorate degrees in the education sciences, the necessary arrangements have been made and the 49 items on the scale were reduced to 46. The re-developed scale was presented to some teachers in terms of intelligibility. “Scale on Favoritism at School Administration” was given to 150 teachers from five different schools, and out of those scales returned and completed, 140 were processed for analysis.

A factor analysis was done to test the structure validity and explain the scaling with a few factors by bringing together the measurement variables. Before getting to this analysis, the KMO and Bartlett test concluded that the KMO value is 0.934, demonstrating that the sampling extent is enough and the data set is perfect for the factor analysis. Also, the result of the Bartlett (BS) test [$\chi^2= 6437,061$; $p<.05$] and the significance level of 0.000 show that there is enough correlation to make a factor analysis between the variables. After testing whether the data is suitable for analysis, the data has been processed for the principle component test.

With the analysis of the composed data set, the factors with a value of self-assessment larger than 1 were set as meaningful. At first, seven factors with a value larger than 1 were discovered. By examining the factor loading of the items using the Varimax rotation technique, items with high item factor loading values more than once at the same time were approached as overlapping and taken out of the scale. If the difference of the item factor loading value of two factors of an item was 0.10 or less, this item was recognized as overlapping. Items with high factor loading values in two factors at the same time and items which are thought to have no apprehension integrity with the factors within were deleted from the scale one-by-one and the rotation technique was repeated; the final shape of the scale was developed with four factors and 25 items.

The eigenvalue of the first factor on the scale is 13,179, the second is 1,888, the third is 1,774, and the fourth is 1,454. According to these values, the first factor explained 20,963 percent of the total variance of the scale, the second factor 20,579 percent, the third factor 19,723 percent, and the fourth factor 11,798 percent. The variance of all the factors together explains 73,063 percent. In other words, this scale explains favoritism in the ratio of 73 percent. This is a high percentage for social studies. The items have at least 0,416 and at most 0,852 item factor loading value.

The value of Cronbach’s Alpha analysis, the reliability test, is 0,962. Looking at the reliability of the factors one by one, the first factor has a reliability value of 0,934, the second factor has 0,916, the third factor has 0,930, and the fourth factor has 0,834. Since the coefficient reliability of all the factors is more than 0.70, the scale is completely reliable. Total corrected item correlations range from 0,487 to 0,764. Factors composing the scale are named as to the expressions in the items. Therefore, the first factor is named *assessment*, the second, *coordination*, the third, *organizing*, and the fourth, *planning*.

Conclusions

Favoritism can be defined as the school administrators’ support and protection of the people who they feel close to themselves, which is wrong and illegal. Although quite a lot of news has been made on television and in print media about favoritism in institutions, little research has been done about favoritism in schools. Evolving out of this need, “Scale on Favoritism at School Administration” has been developed according to the perceptions of

teachers, with the aim of finding out whether the administrators who serve in primary schools perform favoritism on their applications or not.

As a result of the statistical analysis, "Scale on Favoritism at School Administration" has been developed under four factors—assessment, coordination, organizing, and planning—and 25 items. According to the analysis, the first factor explained 20,963 percent of the total variance of the scale, while the second factor explained 20,579 percent, the third factor 19,723 percent, and the fourth factor 11,798 percent. All the factors explain favoritism in the ratio of 73 percent in total. For social studies this is a high percentage. The items have at least 0,416 and at most 0,852 item factor loading value and Cronbach's Alpha was 0,962. Since the Cronbach's Alpha number is more than 0.70, the reliability of this scale is high. Total corrected item correlations in the items of the scale range from 0,487 to 0,764. Consequently, the scale was found valid and reliable.

Key Words: Favoritism, Leverage, Backing

Atıf için / Please cite as:

Erdem, M. & Meriç, E. (2012). Okul yönetiminde kayırmacılığa ilişkin ölçek geliştirme çalışması [Study on scale development about favoritism at school administration]. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi - Journal of Educational Sciences Research*, 2 (2), 141–154. <http://ebad-jesr.com/>